

Sfântul Luca al Crimeii

ȘTIINȚA ȘI RELIGIA

Traducere din limba rusă de
DENIS CHIRIAC

Carte tipărită cu binecuvântarea
Înaltpreasfințitului
TEOFAN
Mitropolitul Moldovei și Bucovinei

DOXOLOGIA
Iași, 2018

Cuprins

Cuvânt înainte	7
Crucea Sfântului Ierarh Luca al Crimeii	16
Prefață	39
Capitolul I: Ce este știința?	41
Capitolul II: Ce este religia?	45
Capitolul III: Sursele prejudecăților	49
Capitolul IV: Despre umanismul moralei creștine	93
Capitolul V: Principiile de bază ale umanismului creștin	101
Capitolul VI: Învățătura creștină despre dragostea față de om	109
Capitolul VII: Învățătura creștină despre lupta cu răul	115
Capitolul VIII: Idealul desăvârșirii omenești este Hristos	139

Capitolul IX: Umanismul evanghelic în operele pictorilor ruși	147
Capitolul X: Mucenicii creștini și mărturiile existenței istorice a persoanei lui Iisus Hristos	151
Capitolul XI: Creștinismul și regimul sclavagist	157
Capitolul XII: Gândurile marilor scriitori și filosofi despre Biblie și despre morala creștină	159
Capitolul XIII: Oameni mari de știință despre raportul dintre știință și religie	165
Concluzii	175

Capitolul I: Ce este știința?

Socrate învăța că, pentru a ajunge la concluzii corecte, trebuie să fim capabili să definim conceptele. De aceea, ne vom strădui să dăm definiții precise pentru ambele concepte pe care le analizăm, și doar atunci le vom compara.

Știința reprezintă un sistem de cunoștințe acumulate despre fenomenele pe care le urmărim în realitate. Să pătrundem în sensul fiecăruia dintre aceste cuvinte. Știința este un sistem, adică nu este un set întâmplător de cunoștințe, ci o combinație organizată a lor.

Știința se realizează prin intermediul clasificării, prin distribuirea de date omogene pe grupuri și pe bază de conexiuni – adică ne prezintă determinarea formulelor și a legilor generale care acționează în natură. Știința include niște cunoștințe dobândite, adică nu toate cunoștințele, ci doar cele pe care abia le-a dobândit. Activitatea științifică este în mișcare, ea presupune un proces „de edificare a adevărului pe calea experimentelor și

a concluziilor". Acest proces, în știință, reprezintă ceva dinamic și în devenire: procesul presupune întrebări, căutări, îndoieli, presupuneri, care ulterior se pot dovedi a fi și false. Și numai cunoștințele, adică cele reflectate cu adevărat în realitate, constituie conținutul definit și static al științei. Adică, cunoștințele reprezintă niște silogisme general acceptate, general recunoscute, obiective, justificate, atât din punct de vedere logic, cât și din punct de vedere empiric, și prin intermediul speculației, și prin experiment. Aceste cunoștințe referitoare la fenomene, adică la manifestări ale vieții și ale naturii, nu se referă însă și la esența lumii așa cum o vedem și o înțelegem (a fenomenelor, nu a noumenelor), iar nu așa cum este și în realitate, după ființa sa. Fenomenele reprezintă elementele evidente pentru cele cinci simțuri (așa cum se obișnuiește să se considere, deși ele sunt mai multe la număr), pentru logica noastră, bazată pe cele cinci simțuri, fiind înarmați de mijloacele tehnice ale aparatelor de cercetare sub formă de microscop, telescop și alte instrumente științifice. Astfel, domeniul științei exacte este la fel de limitat, pe cât de limitate sunt și simțurile noastre (instrumentele de cunoaștere științifică) în capacitatea lor de a cunoaște. Însă omul vrea și trebuie să știe și ceea ce se află dincolo de limitele științei, ceea ce ea încă nu a cunoscut, dar care prin însăși natura sa se află dincolo

de limitele cunoașterii umane. Astfel, de exemplu, psihologia este știința despre fenomenele sufletești. Or, noi vrem să știm mai multe, vrem să cunoaștem sufletul, fiindcă viața întregă constă din întâlniri și din interacțiuni ale sufletelor omenești, iar sufletul este omul însuși. Ar fi straniu să afirmăm că știința cunoaște sau că poate să cunoască întreaga existență. „Multe sunt pe lume, prietene Horațiu, dintre cele pe care nici nu le-au visat înțelepții noștri” – spunea Hamletul lui Shakespeare. Totuși vrem să pătrundem și transcendentul, vrem să răspundem la întrebările care-i umpleau sufletul tânărului Heine: „Care este taina cea din veac? Și în ce constă ființa omului? De unde vine și încotro se îndreaptă? Și cine este acolo, sus, dincolo de stele?”.

Cunoașterea este mai mare decât știința. Ea se dobândește și prin intermediul capacităților superioare ale duhului, mijloc de care nu dispune știința. Mai întâi de toate, este vorba despre intuiție, adică despre presimțirea directă a adevărului care întrevește sau prevede în mod profetic adevărul acolo unde metoda de cunoaștere științifică nu are acces. În ultimul timp, tot mai mult, această intuiție reprezintă centrul de preocupare al filosofiei. Noi trăim pe baza ei într-o măsură mai mare decât presupunem. Ea este cea care ne conduce într-o altă sferă, superioară, sfera duhului – adică în religie.